

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Bakalářská práce

Ekonomická analýza ekologického zemědělství v České republice (případová studie vybraného podniku, komparace s tradičním zemědělstvím)

Bakalářskou práci vypracovala: Adriana Chvojková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Bohuslava Boučková, CSc.

© Praha, 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci zpracovala samostatně, a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpala.

V Praze dne 26. června 2008

.....

Adriana Chvojková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Bohuslavě Boučkové za odbornou pomoc a rady při zpracování této práce.

Ekonomická analýza ekologického zemědělství
v České republice (případová studie vybraného
podniku, komparace s tradičním zemědělstvím)

Economic Analysis of Organic Agriculture in the
CR: Case Study of Selected Farm

Souhrn

Ekologické zemědělství zaznamenává v posledních letech značný rozmach. Vyzdvihuje se jeho význam jak pro životní prostředí, tak pro člověka. Důležitých změn se dočkalo i legislativní ošetření ekologického zemědělství a systém finančních podpor a dotací ze státní pokladny i z fondů EU. Ačkoliv je ekologické zemědělství rychle se rozvíjejícím odvětvím zemědělství, skýtá četná ekonomická rizika, kterými se bude také zabývat tato bakalářská práce. Její významnou část tvoří literární rešerše, ve které je pojednáno o vývoji a celkové situaci ekozemědělství v České Republice a nastíněna problematika daného odvětví. Vše je podloženo produkčně ekonomickou analýzou vybrané ekofarmy.

Klíčová slova

Ekologické zemědělství, ekofarma, welfare, bioprodukt, ekologie, životní prostředí

Summary

The organic agriculture records a considerable expansion in last few years. It highlights its importance for both the environment and humans. Important changes have happened in legislative treatment of organic farming and in the system of financial aid and grants from the state budget and the EU funds. Although organic farming is fast growing sectors of the agriculture, it involves numerous economic risks, which will be also analysed in this document. The first part of this document provides information regarding a development and a global situation of organic farming. There is in production and economic analysis, evaluated the selected ecofarm.

Key words

Organic agriculture, ecofarm, welfare, bioproduct, ecology, environment

Obsah

1.	Úvod.....	8
2.	Cíle práce a metodika.....	9
3.	Vznik a vývoj ekologického zemědělství v ČR.....	10
3.1.	Definice ekologického zemědělství.....	10
3.2.	Vznik a vývoj ekologického zemědělství v ČR.....	10
3.3.	Ekologické zemědělství v současnosti.....	16
3.3.1.	Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013.....	16
3.3.2.	Kontrolní organizace.....	19
3.3.3.	Organizace působící v oblasti poradenství.....	20
3.3.4.	Podpora ekologických zemědělců.....	20
3.3.5.	Výzkum a vzdělání.....	22
3.3.6.	Ekologické zemědělství ve světě.....	22
4.	Komparace ekologického a konvenčního zemědělství.....	24
4.1.	Živočišná produkce.....	24
4.2.	Rostlinná produkce.....	29
4.3.	Produkty BIO versus neBIO.....	30
4.4.	Ekonomické aspekty hospodaření.....	32
4.5.	Ekologické a konvenční zemědělství z globálního hlediska.....	37
5.	Charakteristika vybraného podniku ekologického zemědělství.....	39
6.	Produkčně ekonomická analýza podniku.....	41
6.1.	Výsledky zemědělské činnosti.....	41
6.2.	Analýza vnějšího prostředí.....	42
6.3.	Ekonomická a finanční analýza.....	43
6.3.1.	Ukazatele rentability.....	43
6.3.2.	Ukazatele likvidity.....	46
6.3.3.	Ukazatelé aktivity.....	49
7.	SWOT analýza.....	52
8.	Perspektivy podniku, doporučení.....	54
9.	Závěr.....	55
10.	Seznam literatury.....	56
11.	Přílohy.....	58

1. Úvod

V Evropské unii má ekologické zemědělství již dlouholetou tradici a dostatečnou podporu jak státních organizací tak široké veřejnosti. V České Republice je povědomí o ekologickém zemědělství, jeho podstatě a významu pro ekologii na nízké úrovni. Lidé mnohdy neznají skutečný obsah slova „bioprodukt“ nebo „ekofarma“. Ekologické zemědělství, produkty a konečné výrobky jsou spotřebiteli odsuzovány pro vyšší ceny oproti produktům a výrobkům z konvenčního zemědělství. O vyšší kvalitě, šetrné výrobě, ekologickém přínosu a tradici většina pochybuje nebo neví.

Hospodaření ekologických zemědělců podléhá přísným pravidlům, normám, předpisům a kontrolám.

Podnikat jako ekologický zemědělec nemůže každý, je třeba hlubokého zájmu, zodpovědnosti, píle a víry, že děláte správnou věc.

2. Cíle práce a metodika

Cílem mé práce je vymezit pozitiva ekologického zemědělství a jeho význam pro životní prostředí. Chtěla bych přiblížit rozdíly mezi zemědělstvím konvenčním a ekologickým. Cílem je na základě případové studie zhodnocení podnikání konkrétní ekologické farmy. Pro případovou studii jsem zvolila ekologickou farmu zabývající se chovem skotu bez tržní produkce mléka.

V produkčně ekonomické analýze hodnotím výsledky hospodaření tedy denní přírůstek váhy kusů ve výkrmu, zmasilost, jateční výtěžnost a počet odchovaných telat. Hospodaření a finanční situaci farmy zjišťuji z rozboru účetních výkazů za rok 2006 a 2007. Základní charakteristiky zjišťované rozbohem:

- Rentabilita farmy, tedy schopnost vytvářet zisk z vloženého kapitálu. Pro hodnocení rentability jsem zvolila poměrové ukazatele rentability celkového vloženého kapitálu (ROA) a rentabilita vlastního kapitálu (ROE)
- Platební schopnost farmy, tedy schopnost uspokojit své finanční závazky. Pro hodnocení jsem zvolila ukazatele běžné likvidity, provozní pohotové likvidity a okamžité likvidity.
- Aktivitu farmy, tedy schopnost využívat vložených prostředků. Pro hodnocení jsem zvolila ukazatele obratu vlastního kapitálu a doby obratu pohledávek

Vypočtené ukazatele posuzuji dle obecných hodnot, část porovnávám s ukazateli získanými rozbohem vybraných položek aktiv, pasiv a výsledků hospodaření u právnických osob z výběrového souboru zemědělských podniků, které zpracovává Zemědělská účetní datová síť (FAND CZ) Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky. K analýze připojuji také hodnocení farmy dle složeného Altmanova indexu finančního zdraví podniku.

Dále uvádím analýzu SWOT, která je výčtem silných a slabých stránek podniku, dále upozorňuje na možné příležitosti a zároveň hrozby podnikání.

V závěru práce shrnuji perspektivy farmy uvádím mé doporučení týkající se rozšíření hospodářství.

3. Vznik a vývoj ekologického zemědělství v ČR

3.1. Definice ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství je označení pro pokrokové hospodaření na zemědělské půdě vycházející z mnohaletých zkušeností našich předků. Je příhodnou alternativou zemědělství konvenčního s pozitivními dopady na životní prostředí. Cílem ekologických zemědělců je produkce kvalitních a zdravých potravin bez použití agrochemických přípravků (umělých hnojiv, prostředků na ochranu rostlin pesticidů, regulátorů a hormonů pro podporu růstu, antibiotik) a snaha o optimalizaci zdraví rostlin, zvířat i lidí. Pracují v uzavřených systémech, udržují a zlepšují úrodnost půdy, eliminují veškeré formy znečištění pocházející ze zemědělské činnosti, využívají organické odpady pro výrobu hnojiv. Hospodářským zvířatům vytváří podmínky pro život odpovídající jejich fyziologickým potřebám a humánním zásadám, umožňující jejich přirozené chování, zdravý vývoj a reprodukci. Ekologičtí zemědělci podporují tradiční ráz kulturní krajiny a udržují osídlení venkova společně s jeho tradicemi.

Český zákon č. 242/2000 definuje ekologické zemědělství jako: *„Zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat.“* [1]

3.2. Vznik a vývoj ekologického zemědělství v ČR

Rok 1990 je ve vývoji ekologického zemědělství, tehdy v České a Slovenské Federativní Republice, může být pokládán za rok vzniku ekologického zemědělství u nás. V tomto roce hospodařily dle pravidel ekologického zemědělství na území našeho státu pouze tři ekofarmy na celkové výměře zemědělské půdy 480-ti ha. Díky finančním dotacím Ministerstva zemědělství realizovaným od roku 1991 následně významně

vzrostl počet ekologických zemědělců i výměra ekologicky obhospodařované půdy. V roce 1991 hospodařilo již 132 podniků na celkové výměře 17 507 ha.

V letech 1993 až 1997 vývoj ekologického zemědělství spíše stagnuje. Výměra obhospodařovaných ploch v ekologickém zemědělství se v těchto letech pohybovala zhruba mezi 15-ti a 20-ti tis. ha. Důvodem stagnace rozvoje bylo především zrušení dotací Ministerstva zemědělství ekologickým zemědělcům, což potencionální nové zemědělce spíše odrazovalo od záměru přechodu hospodaření z konvenčního k ekologickému. Právě dotace pro zemědělce totiž tvoří malou, ale důležitou kompenzaci nižších výnosů, které přináší přechod na ekologické hospodaření.

K obnovení dotací došlo až v roce 1998 a ve stejném roce Ministerstvo zemědělství vyplatilo více než 48 milionů Kč. [2]

Vývoj státních dotací od roku 1998 uvádím v tabulce č.1 a celkový objem vyplacených dotací v tabulce č.2.

Tabulka č.1

Vývoj státních dotací v ekologickém zemědělství v Kč/ha

Využití půdy / Rok	1998	1999-2000	2001-2003	2004-2006	2007
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266
TTP	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 358
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524

Zdroj: Ročenka 2007: Ekologické zemědělství v České republice

Orná půda tvořila v letech 2001 až 2006 přibližně 7-8,5% zastoupení půdy v ekologickém zemědělství, trvalé kultury 0,3-0,45%, trvalé travní porosty 82 – 90% a ostatní plochy 1-9%. [2]

Tabulka č.2

Vyplacené finanční dotace na ekologické zemědělství v letech 1998 až 2007

Rok	Dotace v Kč
1998	48 091 000
1999	84 168 000
2000	89 101 971
2001	167 966 104
2002	210 861 131
2003	230 810 809
2004	292 200 000
2005	285 828 855
2006	304 995 064
2007	zažádáno o 540 395 786

Zdroj: Akční plán České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství

Z tabulky č. 1 je patrné, že státní dotace měly v prvních letech spíše klesající tendenci, průlomovým rokem byl až rok 2004. Přesto v letech 2003-2005 rozvoj ekologického zemědělství spíše stagnuje. V těchto letech se registrovalo nejméně podnikatelů, jejich počet se pohyboval mezi 810 a 829. Rok 2005 byl stejně jako rok 1995 jediným rokem, kdy se počet registrovaných ekologických podnikatelů a výměra obhospodařované půdy oproti předchozímu roku snížila. Vývoj výměry půdy v ekologickém zemědělství, počet podniků a podíl na půdním fondu uvádím v tabulce č. 3. a Vývoj výměry půdy je graficky zachycen v grafu č.1

Tabulka č. 3

Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství ČR

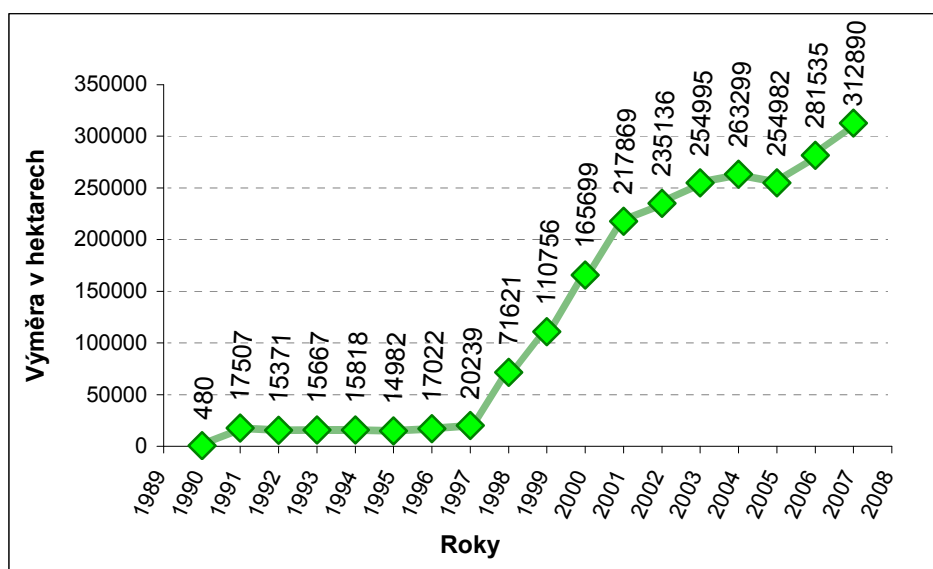
Rok	Počet podniků celkem	Výměra zem. půdy v EZ v ha	Podíl ze zem. půdního fondu (%)
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36

1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,4
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,5
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1318	312 890	7,35

Zdroj: Ročenka 2007: Ekologické zemědělství v České republice

Graf č. 1

Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství v ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle dat v tabulce č.3

Evropská komise v roce 2003 začala podnikat kroky k vytvoření akčního plánu pro rozvoj ekologického zemědělství a vyzvala členské státy k jeho vyhotovení. Ministerstvo zemědělství ČR v souladu s tímto rozhodnutím začalo připravovat národní „Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství,, který měl shrnovat plánovaný vývoj ekologického zemědělství do roku 2010. Vláda plán 17.3.2004 schválila usnesením č. 236. Důvodem byl fakt, že ekologické zemědělství bylo rychle se rozvíjejícím odvětvím zemědělství, dále to byla jeho ekologická šetrnost k životnímu prostředí a chovu hospodářských zvířat, podíl na udržování stability na trhu potravin, jeho hospodářská a sociální podpora venkova a tehdy již dobře fungující akreditovaný kontrolní systém.

Plán měl pomoci řešit vystávající otázky a podpořit další rozvoj ekologického zemědělství. V roce 2004 byla nejvíce rozvinutá produkce obilovin, bylinných čajů, koření, mléka a mléčných výrobků a hovězího masa. Producentů ovoce, zeleniny, olejnin bylo velmi málo. Vepřové maso, drůbeží maso a ryby byly téměř nedostupné. Chyběl i dostatek zpracovatelských podniků a marketingová podpora produktů. Úroveň poradenských služeb, výzkumu a vzdělání v této oblasti byla také nedostatečná. Důležitým bodem řešení byla také osvěta spotřebitelů.

Hlavní cíle Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství:

- *„Posílit postavení ekologického zemědělství v ČR*
- *Zvyšovat pozitivní vliv EZ na přírodu a krajinu*
- *Zajistit životaschopnost ekologických farem*
- *Zvýšit konkurenceschopnost českého zemědělství v EU*
- *Zvyšovat důvěru veřejnosti v ekologické zemědělce*
- *Propagovat životaschopná venkovská hospodářství*
- *Zlepšovat životní podmínky a welfare zvířat chovaných na ekologických farmách.*
- *Zajistit ochranu produktů EZ před kontaminací geneticky modifikovanými organismy*
- *Rozšiřovat hospodářské aktivity s vyšší přidanou hodnotou*

- *Přispět prostřednictvím ekologické produkce k ochraně zájmů spotřebitelů.*
- *Posilovat pozitivní vnímání kvality biopotravin u spotřebitelů*
- *Rozšiřovat trh s biopotravinami, s rostoucím trhem zefektivňovat produkci a zpracování produktů EZ*
- *Zlepšit odborné poradenství, vzdělávání a výzkum v EZ*
- *Dosáhnout v roce 2010 cca 10% podílu zemědělské půdy v EZ na celkové výměře zemědělské půdy“[4]*

Akční plán neřešil systém státních podpor, ty byly v letech 2004 až 2006 vypláceny na základě programového dokumentu „Horizontální plán rozvoje venkova“ platného dle nařízení vlády č. 242/2004 Sb. Druhým programovým dokumentem byl operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“, dle kterého jsou ekologičtí podnikatelé bodově hodnoceni a následně zvýhodněni při přidělování finančních podpor.

Rok 2006 byl v rozvoji ekologického zemědělství velmi významným obdobím. Došlo k velkému nárůstu ekologických farmářů, k rozšíření obhospodařovaných ploch, a také k rozšíření sortimentu na trhu bioproduktů.

V tomto roce bylo registrováno celkem 963 ekologických podnikatelů. Maloobchodní obrat s bioprodukty dosáhl 520 milionů Kč, což je navýšení o 48,5% oproti roku 2005.[12]

Legislativní úprava ekologického zemědělství

Začátkem 90. let bylo ekologické zemědělství legislativně upravováno metodickým pokynem Ministerstva zemědělství, který vycházel z nařízení Rady Evropského společenství číslo 2092/91 uveřejněný 24.7.1991 o ekologické výrobě zemědělských produktů a označování zemědělských produktů a potravin původem z ekologického zemědělství.

K začlenění ekologického zemědělství do agrárního sektoru po právní stránce došlo až 1.1.2001 účinností zákona 242/2000 Sb., který upravuje hospodaření

v ekologickém zemědělství. Zákon byl přijat Evropskou komisí jako slučitelný s právem v Evropském společenství. Vycházel z nařízení Rady Evropského společenství číslo 2092/91 uveřejněný 24.7.1991 o ekologické výrobě zemědělských produktů a označování zemědělských produktů a potravin původem z ekologického zemědělství.

Od roku 2005 vstupuje v platnost nový zákon o ekologickém zemědělství č. 553/2005 Sb. a následně pak také Nařízení Rady (ES) č. 1991/2006.

Dne 28.6. 2007 bylo zveřejněno nové Nařízení Rady a Evropského parlamentu č. 834/2007 Sb., které od 1.1. 2009 nahradí současné Nařízení Rady 2092/2091. Prováděcí právní předpisy jsou od podzimu 2007 předmětem příprav. [2]

3.3. Ekologické zemědělství v současnosti

3.3.1. Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013

Od roku 2007 je nástrojem podpory zemědělců „Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova“ (EAFRD), sloužící ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství, lesnictví a k rozvoji venkovských oblastí. V ČR jsou z něj financovány projekty předložené do „Programu rozvoje venkova ČR“.

Program byl schválen 23.5.2007 výborem pro rozvoj venkova. Program je rozdělen do samostatných os:

Osa I - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa II - Zlepšování životního prostředí a krajiny

Osa III - Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Osa IV - Leader [14]

V rámci programu bylo vydáno „Agroenvironmentální opatření České republiky 2007-2013“ (AEO). Jedná se o opatření s největším objemem finančních prostředků, které umožní zajistit další potřebné příjmy pro ekozemědělce, formou příspěvku na hektar zemědělské půdy v rámci osy II..

Hlavní cíle opatření:

- zamezit zrychlenému odtoku vody z krajiny
- snížit erozi půdy
- podpořit ekologickou stabilitu krajiny
- zachovat a zvýšit přírodní rozmanitost na zemědělsky využívané půdě

Zemědělci jsou hrazeny služby společnosti, které poskytuje tím, že hospodaří šetrným způsobem a tím chrání přírodu a krajinu, vodu a půdu nad rámec běžné zemědělské praxe a požadavky právních předpisů. [8]

AEO je rozděleno do 3 podopatření - A,B,C:

„Podopatření A: Postupy šetrné k životnímu prostředí

- *Ekologické zemědělství (A1)*
- *Integrovaná produkce (produkce ovoce, vinné révy a zeleniny; A2.1- A2.3)*

Podopatření B: Ošetřování travních porostů

- *Travní porosty (louky a pastviny; PRV-B.1 – PRV-B.9)*

Podopatření C: Péče o krajinu

- *Zatravnňování orné půdy (PRV-C1)*
- *Pěstování meziplodin (PRV-C2)*
- *Biopásy (PRV-C3)“ [8]*

K čerpání dotací z AEO je nutné splnit potřebné podmínky po dobu 5-ti let. V ekologickém zemědělství se hospodaření řídí platným zákonem. Dále je upravena intenzita chovu hospodářských zvířat, tedy počet DJ na ha travního porostu a další předpisy pro ekologické zemědělce závazné a vycházející již z titulu hospodaření v rámci ekologického zemědělství.

Navrhované dotace týkající se ekologických zemědělců uvádím v tabulce č. 4.

Tabulka č.4

Dotace dle AEO vyplácené za rok 2007

Ekologické zemědělství (A1)	EUR/ha	Kč/ha
Orná půda	155	4 266
Travní porosty	71	1 954
Trvalé kultury	849	23 369
Zelenina a byliny na orné půdě	564	15 524

Zdroj: www.mze.cz/Index.aspx?deploy=2307&typ=2&ch=74&ids=2307&val=2307

Do titulu integrovaná produkce, travní porosty a orná půda jsou zahrnuti zemědělci, kteří musí po dobu 5-ti let dodržovat pravidla hospodaření dle AEO. Pravidla se týkají omezení hnojení nebo úplného upuštění od aplikace hnojiv. Dále počtu DJ na ha půdy, počtu sečení luk a pastvin za sezonu, termínu a způsobu sečení, odklizení posečené hmoty z pozemků, mulčování, přísevu, přepásání pozemků hospodářskými zvířaty a omezení použití herbicidů. Kombinovatelnost dotací pro ekologické zemědělce (A1) s tituly dle agroenvironmentálního opatření travní porosty (PRV-B.1 – PRV-B.9) a orná půda (PRV-C1 – PRV-C3) je možná. V případě travních porostů se kombinace vyplatí, zemědělci mohou získat až o 346 EUR (9 524 Kč) více na ha půdy.

Úplný výčet dotací tedy i pro integrovanou produkci, travní porosty a zatravnění orné půdy uvádím v tabulce v příloze č. 1.

Úhradu dotací zajišťuje pokladna Evropské unie z 80% a Státní zemědělský a intervenční fond ČR z 20%. Platby se vyplácejí v korunách, pro rok 2007 byl stanoven přepočítací kurz 27,525.[8]

Cílem OSY II v případě ekologického zemědělství je dosažení v roce 2013 310 tis. ha celkového úhrnu obhospodařované zemědělské půdy. Při výchozí hodnotě, kterou uvádějí 263 299 ha (cca v polovině roku 2006) to znamená nárůst o necelých 47 tis. ha. Cíl se mi zdá velice podhodnocen, když uvážím, že v letech 2000-2006 vzrostl úhrn obhospodařované půdy o téměř 116 tis. ha. Již koncem roku 2007, tedy v prvním roce platnosti programu byla výměra obhospodařované půdy již 312 tis. ha., tedy cíl programu byl již překročen. [14]

Vše se může samozřejmě změnit, již dvakrát se stalo, že počet ekologických zemědělců oproti předchozímu roku klesl s tím i výměra obhospodařované půdy. Sama se však odvažují toto tvrzení vyvrátit. Myslím, že vývoj ekologického zemědělství v ČR má za sebou teprve první mírné stoupání v běhu na dlouhou trať.

3.3.2. Kontrolní organizace

Činností kontrolních organizací je nezávislá kontrola a certifikace podnikatelů v ekologickém zemědělství, tedy producentů, zpracovatelů, obchodníků a jejich produktů. Organizace zajišťují osvětu ekologického zemědělství, pořádají školení, semináře a propagační akce na jeho podporu a rozvoj. Zajišťují konzultace, expertní činnost a vydávají práva k užívání registrovaných ochranných známek.

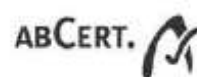
KEZ o.p.s. – Kontrola ekologického zemědělství

Společnost vznikla v lednu 1999 v Chrudimi. Zakladateli byli Nadace pro ekologické zemědělství FOA, Svaz producentů a zpracovatelů biopotravin PRO-BIO a Spolek poradců a kontrolorů v ekologickém zemědělství České republiky. V současné době společnost eviduje 1 004 ekologických zemědělců - 184 zpracovatelů, výrobců biopotravin, 63 distributorů bioproduktů a biopotravin, 6 výrobců ekologických osiv, 4 výrobce ekologických krmiv (údaj ujištěný k 30.5.2008).

ABCert GmbH,

Společnost vznikla v Brně v říjnu rok z 2005 a v současné době eviduje 147 ekologických zemědělců (údaj k 31.12.2007). [10]

Biokont CZ, s.r.o

Společnost vznikla v Brně v srpnu roku 2005, v současnosti eviduje 497 ekologických zemědělců, 89 výrobců biopotravin, 30 osob uvádějících biopotravinu do oběhu, 1 dovozce ze třetích zemí, 1 výrobce ekologických krmiv, 2 dodavatele

ekologického rozmnožovacího materiálu, 2 smluvní subdodavatele a 4 ekologické včelaře, hospodařících na celkové výměře 40 548,23 ha půdy. (údaj k 31.5.2008). [11]

3.3.3. Organizace působící v oblasti poradenství

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz je největší v ČR. Sdružuje ekologické zemědělce, zpracovatele výrobce a prodejce biopotravin. Má 11 regionálních center po celé ČR. V sekci PRO-BIO Liga sdružuje odborníky a veřejnost se zájmem o ekologii a biopotravinu.

Bioinstitut, o.p.s .

Jedná se o partnerskou organizaci výzkumného ústavu pro ekologické zemědělství ve Švýcarsku FiBL. Zajišťuje vzdělání, propagaci a výzkumy v oblasti ekologického zemědělství. Podílí se na tvorbě odborných publikací a výzkumných zpráv.

Green Marketing – Mgr. Tomáš Václavík

Marketingové a ekonomické poradenství ekologickým zemědělcům, zpracovatelům, výrobcům, distributorům a prodejcům biopotravin. Organizátor každoroční soutěže „Česká biopotravina roku“ a koordinátor akce „Září měsíc biopotravin“, která proběhla v roce 2007.

3.3.4. Podpora ekologických zemědělců

Reklamní kampaň 2008 – 2010

Evropská komise schválila v roce 2007 žádost Státního zemědělského a intervenčního fondu (SZIF) o dotaci na projekt reklamní kampaně „Propagace ekologického zemědělství a jeho produktů - Přírodní bohatství“.

Dosud největší kampaň odstartovala 12.4. 2008. Kampaň je zaměřená na podporu informovanosti o ekologickém zemědělství a jeho produktech a podpořit spotřebu

biopotravin v ČR. Kampaň potrvá do roku 2010 a náklady činí 28,9 milionů Kč a podělí se o ně z 50% pokladna Evropské unie a 50% SZIF. Vlastní realizace kampaně je zajištěna ze strany reklamní agentury Ogilvy & Mather spol. s r.o.

Ministr zemědělství Petr Gandalovič si od kampaně slibuje až dvojnásobné zvýšení prodeje biopotravin.[18]

Modelové ekologické farmy v ČR

System ukázkových farem poskytuje novým ekologickým zemědělcům odpovědi na otázky při přechodu z konvenčního hospodaření týkající se technologií, postupů a způsobů hospodaření. V současnosti v ČR fungují 2 systémy modelových ekofarem.

Ekozemědělci přírodě

Mezinárodní projekt s názvem „Ekozemědělci přírodě“ si klade za cíl zapojit zemědělce do činností na ochranu přírody, zvýšení biologické rozmanitosti v zemědělské krajině. Projekt probíhá v Rakousku, Švýcarsku, v ČR a je zaměřen na vzdělávání a osvětu zemědělců spojenou s aplikací praktických postupů na podporu biodiverzity a údržby krajiny. Součástí projektu je vytvoření vzorových ekofarem.

Počítačový program evidence GC Ekolog

Společnost Geocentrum v roce 2007 uvedla na trh nový program, GC EKOLOG., jenž je určen pro počítačovou evidenci v ekologickém zemědělství. Řeší evidenci půdních bloků a činností na nich, registr zvířat, pastevní deník, výpočet pastevních výkalů, evidenci léčení zvířat, jednoduchý sklad, evidenci krmiv, desinfekci strojů, skladů a stájí.

3.3.5. Výzkum a vzdělání

Kursy a vzdělávání pro ekologické zemědělství v rámci projektů sítí agroenvironmentálních informačních středisek projektů

V rámci realizace projektů podpořených z Evropského sociálního fondu bylo uskutečněno velké množství odborných školení, kursů, prezentací a exkurzí pořádaných různými poradenskými, zájmovými a ekologickými organizacemi na celém území České republiky.

E-learningový kurs

Výukový program na internetu určený zemědělcům, poradcům EZ, studentům. Program obsahuje 14 kapitol zaměřených na EZ a poradenství v Evropě. Součástí jsou tištěné studijní texty k jednotlivým modulům.

Praktický kurz ekologického zemědělství

Vzdělávací kurz pro laiky i zemědělce. Praktická výuka probíhá v deseti víkendových seminářích. Kurz vedený autory nové učebnice „Ekologické zemědělství v praxi“.

V současné době probíhají výzkumy zaměřené na nové technologické postupy v EZ, ověřování vhodných plodin pro ekologické zemědělství a postupy zpracování plodin a produktů.

3.3.6. Ekologické zemědělství ve světě

Ekologické zemědělství ve světě zastřešuje organizace IFOAM - International Federation of Organic Agriculture Movements. Jedná se o mezinárodní hnutí ekologických zemědělců, které vzniklo v roce 1972, spojuje 750 členů ze 108-mi zemích celého světa. Jeho členy jsou ekologické organizace a spotřebitelská sdružení, sdružení výrobců, výzkumné ústavy, certifikační orgány, rozvojové organizace, zpracovatelé, velkoobchodníci, maloobchodníci a další.

Cílem hnutí je podpora ekologicky, sociálně a ekonomicky stabilních systémů založených na principech ekologického zemědělství. Cíle byly vytýčeny v 5-ti následujících bodech:

- IFOAM buduje globální platformu pro ekologické hnutí
- IFOAM vyvíjí a hájí principy ekologického zemědělství
- IFOAM prosazuje a usnadňuje přijetí ekologického zemědělství
- IFOAM podporuje rozvoj ekologických trhů
- IFOAM zabezpečuje účinné spravování udržitelných zdrojů

Hnutí také stanovilo základní principy ekologického zemědělství, které představují kořeny ze kterých roste a vyvíjí se ekologické zemědělství:

- Princip zdraví - tento princip poukazuje na to, že zdraví jednotlivců a společenství nemohou být odděleny od zdraví ekosystémů - zdravé půdy produkují zdravé plodiny, které jsou prospěšné pro zdraví zvířat a lidí.
- Princip ekologie - ekologické zemědělství by mělo být založeno na živých ekologických systémech a cyklech, pracovat s nimi, napodobovat je a pomáhat udržovat je.
- Princip spravedlnosti – tento princip zdůrazňuje, že do ekologického zemědělství jsou zapojeny i lidské vztahy a to způsobem, který zajišťuje spravedlnosti na všech úrovních - zemědělci, zaměstnanci, zpracovatelé, distributoři, obchodníci a spotřebitelé.
- Princip péče – tento princip stanoví, že prevence a zodpovědnost jsou klíčové problémy v oblasti řízení, rozvoje a technologií v ekologickém zemědělství. Je nezbytné zajistit bezpečnost a šetrnost ekologického zemědělství k životnímu prostředí.[17]

4. Komparace ekologického a konvenčního zemědělství

Porovnání ekologického a konvenčního zemědělství není jednoduché, jedná se o odlišné systémy směřující k různým cílům pomocí odlišných prostředků. Oba systémy reprezentují zemědělskou výrobu, hospodaření na zemědělské půdě, tedy pěstování zemědělských plodin a chov hospodářských zvířat, ale každý po svém.

Z ekonomického hlediska se také nedá s jistotou určit, který ze systémů je ekonomicky efektivnější díky nespočtu ovlivňujících faktorů.

4.1. Živočišná produkce

Množství zvířat poražených každoročně pro lidskou spotřebu je obrovské a stále roste. Každý rok je poraženo přes 50 miliard hospodářských zvířat. Většina spotřebitelů se na maso, které koupí v balíčku v obchodě, dívá jako na jakékoliv jiné zboží, již nepátrají po původu masa a už je vůbec nezajímá, jak radostný život ono zvíře mělo a v jakých podmínkách bylo chováno. Spotřebitelé také kladou na výrobce dle tradičních postupů stále větší nároky na nízkou cenu nabízených produktů a to je hlavním důvodem neustálé snahy o snižování nákladů na chov na úkor přirozených potřeb zvířat.

V ekologickém zemědělství jsou hospodářská zvířata chápána jako citlivé bytosti mající právo na zdravý a kvalitní život. V tomto smyslu začátkem 90. let Britská rada pro ochranu hospodářských zvířat (FAWC) formulovala pět bodů jako „pět svobod“ známých jako „welfare“ neboli životní pohoda zvířat. Byly to:

- **Svoboda od hladu a žízně** neboli neomezený přístup k čerstvé vodě a zdravému krmivu zaručující zdravý vývoj a tělesnou zdatnost
- **Svoboda od nepohodlí** tedy poskytnutí potřebného prostředí, úkrytu a místa k odpočinku
- **Svoboda od bolesti , zranění a nemocí** což zahrnuje preventivní opatření, diagnózu a léčení
- **Svoboda od strachu a stresu** tedy zacházení vylučující psychické strádání

- **Svoboda projevit přirozené chování** neboli poskytnutí vhodného životního prostoru a společnosti zvířat svého druhu

Těchto pět kritérií nepředstavuje dokonalost, nebo top zásad, jsou hlavně doporučením pro zemědělce. Samotné hodnocení chovů je tedy dle individuálních faktorů.[3]

Konvenční chovy

Drůbež

Brojleři, vyšlechtění hybridní chovaní v intenzivních chovech, kteří nikdy nepoznají slunce, čerstvý vzduch a čerstvé krmění. Jsou krmeni vysoce koncentrovanými krmivem, kokcidiostatiky a vitamíny s přidávkou léčiv. Jsou chováni v uměle osvětlených halách natlačeni na sobě. Porážkové hmotnosti 2 kg musí dosáhnout za 38-42 dnů. Při tak rychlém přírůstu hmotnosti se ostatní orgány nestíhají dostatečně vyvinout. Většina brojlerů konec svého života prožije v bolestech z deformace končetin, nejsou schopni pohybu a hynou kvůli neschopnosti se dostat k vodě a krmění, protože je vlastní nohy neunesou.

Nosnice v klecových chovech stráví svůj život na nakloněné drátěné podlážce bez podestýlky, bez možnosti roztáhnout křídla, hrabat, popelit se. Dle současných evropských zákonů může být na výměře 550 cm² chováno až 5 slepic. Slepice v takových podmínkách trpí přerůstajícími a deformovanými drápy, díky nedostatku pohybu mají velice křehké kosti. [6]

Prasata

Prasata v přirozených podmínkách vytvářejí sociální skupiny, jsou to inteligentní hravá a velice aktivní zvířata, která ráda ryjí, prozkoumávají své okolí a pak také ráda společně odpočívají. V intenzivních chovech nejsou brány v potaz přirozené potřeby prasat. Zvířata jsou zavřena v železobetonových kotcích bez podestýlky, kde se sotva mohou otočit. Jsou frustrována z nudy, trpí stereotypním chováním a mnohdy kanibalismem.

Hlavním cílem je dosažení vysokého procenta zmasilosti pomocí správného výběru plemen a použitím krmiv s přídatkem živočišných bílkovin, syntetických aminokyselin, škrobových extraktů. Ve výkrmu se dosahuje zmasilosti 52-54%, denní přírůstek je cca 800g denně při konverzi 3,5 kg (přírůstek 1kg váhy na množství krmiva) – „U“ dle hodnocení SEUROP (50-54,9%). [6]

Skot

Chov skotu na maso a mléko je úzce propojen. Aby dojnice produkovala mléko, musí každý rok dojít k otelení . Každé 4. tele je určeno jako náhrada krávy vyřazené z chovu, ostatní telata jsou buď porážena do věku 6-ti měsíců na produkci telecího masa, zbytek telat je vykrmován a porážen mezi prvním až třetím rokem na hovězí maso. Své tele by dojnice uživila 3-mi litry mléka denně, jenže dojnice jsou šlechtěné pro vyšší produkci mléka až 10 x vyšší. Organismus dojnic je tímto velmi zatěžován a to se mnohdy odráží ve zdravotních potížích, výskytu chorob, rychlou ztrátou užitkovosti a ztrátou plodnosti. Dojnice jsou vyřazovány ze stáda již po 4 letech laktace, přitom by se mohly dožívat až 20-ti let.[6]

Léčiva

V intenzivních chovech se chorobám předchází podáváním léčiv, antibiotik a stimulatorů růstu již v krmných směsích. Stopy těchto látek se nacházejí i v mase, které si pak spotřebitel koupí.

Ekologické chovy

Drůbež

Chov drůbeže je na ekofarmách doplňkovým chovem, specializovaný podnik s velkovýrobou zatím v ČR chybí. Drůbež na ekofarmách žije ve venkovních výběžích a voliérách s volným přístupem do přístřešku, kde se nachází hnízdiště. Drůbež žije přirozeně v hejnech složených z 8-50 jedinců s vedoucím samcem. Kuřata se vylíhnou

přirozeně a s matkou zůstávají. Kur domácí stráví až 90% času hrabáním, sháněním potravy a zobáním.

Samozřejmě při chovech ve venkovních výbězích je nutné brát v úvahu plemeno chované drůbeže. Výběr plemene také ovlivňuje zaměření chovu – produkce vajec, masa, kombinovaná produkce, plemenářský chov. V České republice je chovatelská základna nosných plemen Moravia a Dominat.

Důležité je také zda pro drůbež na ekofarmě je dostatek živin. Výživa hraje významnou roli i v prevenci drůbeže před chorobami. Denní dávka obsahuje čerstvé zelené krmění, drcenou obilnou směs, celé zrní případně drcené směsi sena. Kvalita vajec a masa je přímo ovlivněna kvalitou výživy, proto důležitým kritériem hodnocení krmiv je jejich zdravotní nezávadnost.

Fáze výkrmu u plemen chovaných na maso je v případě kuřat 6 týdnů a je v souladu s Nařízením vlády 2091/91. Minimální plocha výběhu pro jeden chovaný kus je 4 m² pro kuřata, 4,5 m² pro kachny, 10 m² pro krůty a 15m² pro husy. [6]

Prasata

Chov prasat je chovatelsky náročný a poměrně nákladný, to je hlavní důvod, proč je v České republice tak málo rozšířen. Používá se vnitřní systém ustájení s výběhem, kdy se vychází ze základních požadavků a instinktů zvířete, jeho přirozeného chování a potřeb. Životní prostor či kotec musí být dostatečně velký pro zdravý pohyb zvířete. Dostatečná slámová podestýlka zvířatům částečně nahrazuje venkovní prostředí, kde mohou volně rýt a pohodlně se povalovat. Selata jsou s matkou až do odstavení minimálně však 6 týdnů, selata zůstávají ve stejném kotci i na výkrm, aby se předešlo stresu z nového prostředí. V ekologickém zemědělství se prasatům nekupírují ocásky, kanibalismu se mezi prasaty předchází dostatečným výběhem, denní aktivitou s podněty, které prasata zabaví.

Krmení se skládá z krmiv z ekologického zemědělství a maximálně je povoleno 20% krmiv z konvenčního zemědělství. Používá se krmná řepa, ovesný nebo ječmenný škrob, seno, odstředěné mléko, otruby, krmná mrkev a další krmiva včetně povolených minerálních přísad.

Obecně se do chovu prasat vybírají co nejzmasilejší plemena. V ekologických chovech se zmasilosti dosahuje velmi těžko, důvodem je vyloučení syntetických krmiv, extrahovaných šrotů a koncentrovaných bílkovin z krmiv. V ekologických chovech se dosahuje průměrného přírůstku 600g denně, konverze 4 kg zmasilosti 48-51% - O a R dle SEUROP (40-44,9% a 45-49,9%). [3]

Skot

Chov skotu je v mnoha hospodářstvích základním kamenem. V kombinaci s rostlinnou výrobou, umožňuje zúrodnění i oblastí méně příznivých pro jiné hospodářské využití. V ČR je chov skotu podporován enviromentální agrární politikou – Akční plán 2004-2010, Program rozvoje venkova 2007-2013.

Podobnost chovů konvenčních a ekologických byla v minulosti a i nyní je tak zřejmá, že po zavedení státních dotací mnoho konvenčních zemědělců začalo také hospodařit ekologicky.

Zhruba 90% zemědělské půdy v ekologickém zemědělství zaujímají trvalé travní porosty na kterých je chov skotu realizován. Je tedy nejrozšířenějším způsobem ekologického podnikání.

Volba plemene je velice důležitá z hlediska prošlechtění, dále z hlediska geografického rozšíření na stepní, nížinná a horská a samozřejmě dle užitkovosti na mléčná, masná a kombinovaná. V ČR je v ekologických chovech nejvíce zastoupeno plemeno českého strakatého skotu, dále černostrakatý holštýnský skot.

Nejrozšířenější je sezónní pastevní odchov na pastvinách a lukách. Pastva trvá přibližně 150 dní ročně.

Krmení se skládá ze složek vypěstovaných v ekologickém zemědělství. Pestré složení krmných dávek skotu je rozhodující pro vyvážený vývoj a dosažení vysoké užitkovosti.

V EZ má každá kráva právo na vlastní tele. Dojnice se dožívají průměrně 10 let se 7-8 laktacemi. Denní produkce mléka se v době laktace pohybuje mezi 15-18 litry. [3]

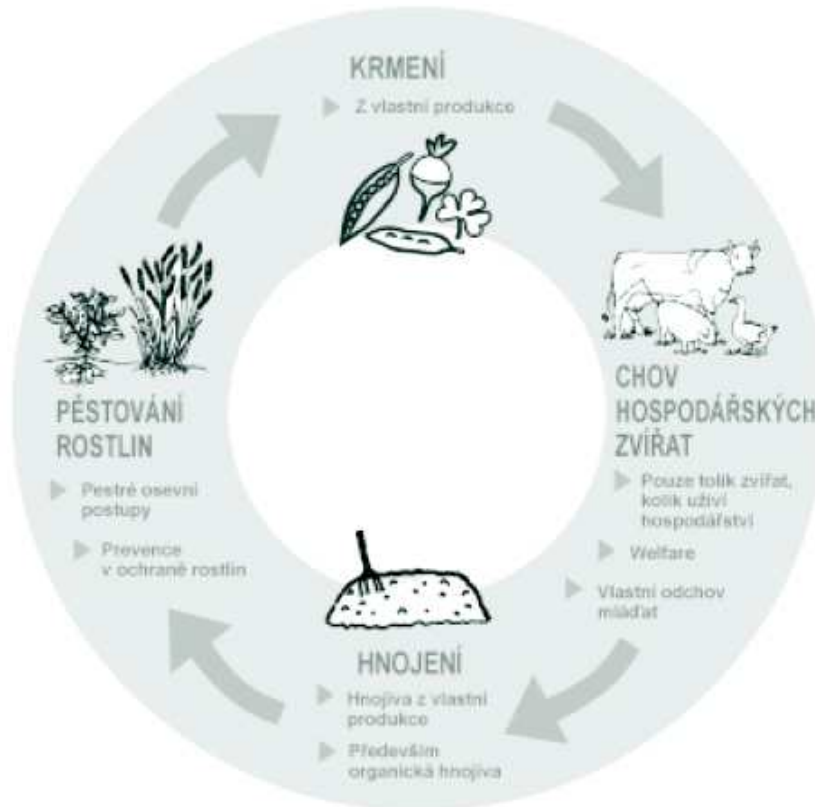
4.2. Rostlinná produkce

V rostlinné produkci je zásadním rozdílem nepoužívání agrochemických látek v podobě průmyslových hnojiv, růstových regulátorů, syntetických prostředků na regulaci plevelů, pesticidů a dalších chemických prostředků. Konvenční zemědělec vybírá vyšlechtěné či modifikované odrůdy, ekologický zemědělec je omezen zákonem a může osivo a sadbu nakupovat pouze z ekologického zemědělství. V ekologickém zemědělství jsou omezeny přejezdy zemědělskou technikou po pozemcích, regulace plevelů a škůdců se provádí řadou fyto technických postupů. Mezi ty nejzákladnější patří dodržování správných osevních postupů, kdy střídání vhodných plodin zabraňuje množení plevelů a škůdců vázaných na jednotlivé plodiny. Přístup k plevelným rostlinám je v ekologickém zemědělství daleko benevolentnější. Plevely nepředstavují něco, co se musí z polí vyhubit. Naopak jsou respektovány další funkce plevelů, jako je zastínění půdy a tedy snížení nežádoucího výparu půdní vláhly, dále použití jako zelené hnojení, kdy se živiny vracejí zpět do půdy k jejímu obohacení. Dalším důmyslným opatřením je také vysazování pro škůdce zajímavějších plodin v okolí polí. Dále dodržování agrotechnických lhůt.

Sady a vinice jsou trvale zatravněny. Rostliny jsou v EZ pěstovány na přirozené půdě, která se vytvořila na daném stanovišti, a jsou aplikována pouze organická hnojiva vyprodukovaná v EZ.

Rostlinná a živočišná výroba je na ekofarmách provázána v uzavřený systém koloběhu látek viz. obrázek č. 1.

Obrázek č.1

Zdroj: Welfare v ekologickém zemědělství: Šance pro lepší život hospodářských zvířat

Konvenční zemědělství je více tržně provázáno z hlediska vnějších vstupů a i výstupů. Vnější vstupy zde tvoří osivo, krmné směsi, agrochemické prostředky a hnojiva, léčiva a další v ekologickém zemědělství zakázané vstupy.

4.3. Produkty BIO versus neBIO

Každý z nás již viděl v obchodech výrobky označené Bio. Jak se odlišují od výrobků z produktů konvenčního zemědělství?

Základní rozdíly mezi BIO výrobky a neBIO výrobky:

Původ, způsob produkce a zpracování

Biopotraviny se vyrábějí z produktů pouze z ekologického zemědělství. Šetrné zpracování se řídí přísnými pravidly a podléhá státním kontrolám.

Označení

České biopotraviny jsou označeny stejným logem BIO - tzv. biozebrou viz obrázek č. 2. Na biopotravinách musí být také uvedeno povolení kontrolní organizace na distribuci konkrétní potraviny.

Obrázek č. 2

Zdroj: Zákon o ekologickém zemědělství

Prodejní místa

Biopotraviny lze koupit ve specializovaných bioprodejnách, v obchodech se zdravou výživou a v současné době zařazují do svého sortimentu biopotraviny i obchodní řetězce. Samozřejmě většina ekozemědělců nabízí prodej ze dvora přímo na své ekofarmě.

Vliv na životní prostředí

Každoročně se na zemědělské rostliny aplikuje přes 2,5 milionů tun pesticidů, které napomáhají půdní erozi, znečišťují přirozené ekosystémy, narušují půdní diverzitu a přispívají k zániku některých živočišných a rostlinných druhů. Rezidua průmyslových hnojiv a pesticidů zůstávají v půdě velmi dlouho, hromadí se zde a vyskytují se

dlouhodobě v potravinách vyrobených z rostlin vypěstovaných na takové půdě. Od roku 1993 spotřeba pesticidů v ČR vzrostla o 40%.

Vliv na zdraví

Výsledky testů ukazují, že biopotraviny díky vyššímu obsahu sušiny obsahují více vitamínů a minerálních látek významných pro zdraví organismů. Testy v evropských zemích potvrdily pozitivní dopady konzumace biopotravin na zdraví. Je to díky menšímu množství přidaných tuků a cukrů, konzervantů a emulgátorů chutí. Jak již bylo výše zmíněno, tak bioprodukty neobsahují rezidua pesticidů, která mohou být zdraví škodlivá.

Chuť

Ve většině případů mají bioprodukty a biopotraviny lepší chuť. Pokusy to prokázaly v případě brambor a masa. U ovoce či mléka je významně lepší chuť patrná každému spotřebiteli, obsahují totiž více sušiny, méně vody a dusíku.

I divoká zvěř, potkani, slepice a králíci, na kterých se testovalo, zda budou preferovat biostravu jí dali přednost pro lepší chuť.

Cena

Biopotraviny mají obecně vyšší náklady v průběhu celého produkčního procesu, proto jsou řádově o 20-40% dražší. Na výrobě bioproduktů má zemědělec vyšší podíl ruční práce (odplevelování, likvidace škůdců) a vyšší náklady spojené s certifikací produktů. Zvířata a rostliny rostou déle bez urychlení růstovými hormony, tedy doba produkce se prodlužuje a tím vzroste i cena finálních produktů.

4.4. Ekonomické aspekty hospodaření

Již v úvodu kapitoly jsem zmiňovala jak je těžké porovnávat ekologické a konvenční zemědělství. Jedná se o odlišné systémy, které mají i odlišné cíle. Oba systémy podnikání jsou ovlivňovány různými faktory, které bych chtěla v následujících

odstavcích přibližít. Porovnání výsledků hospodaření obou systémů nám pomůže alespoň částečně analyzovat, který ze systémů je ekonomicky efektivnější a proč.

Již v prvních letech přechodného období se všechny ekofarmy potýkají z klesajícími výnosy. Jsou způsobeny přechodem na úplně jiný systém hospodaření související s podpořením biologických procesů při utváření uzavřeného ekologického systému ekofarmy. Mnohdy také chyby zemědělce, jenž se v tomto období „učí“ hospodařit nesou důsledek snížení výnosů. V tomto období je nutné nezanedbat školení, navštěvovat semináře a věnovat čas samostudiu pro získání potřebných informací.

Náklady

V přechodném období můžeme očekávat změny fixních a variabilních nákladů, které uvádím v tabulce č. 5 a 6.

Tabulka č. 5

Změny variabilních nákladů

Zvýšení nákladů	Snížení nákladů
<p><u>Rostlinná produkce:</u> Certifikované osivo Sušení, čistěním, skladování Balení, zpracování pro trh Pracovní náklady při regulaci plevelů Vyšší potřeba statkových hnojiv, zelené hnojení</p>	<p>Snížení vstupů – např. snížení/vyloučení prostředků na ochranu rostlin a minerálních hnojiv</p>
Zvýšení nákladů	Snížení nákladů
<p><u>Živočišná produkce:</u> Vyšší potřeba objemných krmiv Spotřeba vlastních jadrných</p>	<p>Prodloužení věku dojnic. Snížení nákladů na produkci objemných krmiv</p>

krmiv(oceněno jako ekologické) Náklady na porážku , bourání a zpracování	Snížení spotřeby jaderných krmiv
---	----------------------------------

Zdroj: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, II. Díl

Tabulka č. 6

Změny fixních nákladů

Zvýšení nákladů:	Snížení nákladů:
<p><u>Rostlinná produkce:</u></p> <p>Technika na regulaci plevelů Technika na sušení, čišění a skladování Technika pro nové komodity Sklady na hnůj a kejdu Vybavení pro obchodování</p>	<p><u>Snížení fixních nákladů:</u></p> <p>Technika aplikací prostředků na ochranu rostlin Případný prodej kvót na mléko</p>
<p><u>Živočišná produkce:</u></p> <p>Úprava ustájení s cílem naplnit standardy EU</p>	

Zdroj: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, II. díl

Vývoj výnosů v dalších podnikání je ovlivněn podobnými aspekty. Jednotlivé pěstované komodity jsou různě nákladné. Variabilní náklady jsou v EZ z dlouhodobého hlediska nižší o 30-40% díky omezení průmyslových hnojiv, chemických postřiků, koncentrátů krmiv a doplňkových růstových hormonů. Do Variabilních nákladů se ovšem započítává i osivo, jehož cena je cca o 10% vyšší.

Fixní náklady jsou naopak vyšší. Je to způsobeno vyšším podílem ruční práce místo mechanizace, tedy nárůstem mzdových nákladů zejména při hospodaření na orné půdě.. Obecně lze říci, že celkové náklady na hektar půdy jsou v EZ nižší cca o 10-25%. [3]

Porovnání výnosů

Výše výnosů je ovlivňována mnoha faktory - klimatický region, kvalita půdy, volba vhodných plodin, volba vhodných plemen, technologie chovů, osevnické postupy a také know-how každého zemědělce.

Dle dostupných analýz není možné s přesností určit o kolik se výnosy liší, či zda je jedna z forem hospodaření obecně výnosnější.

Na základě zahraničních výzkumů jsou v rostlinné výrobě mezi ekologickým pěstováním plodin a konvenční produkcí významné výkyvy ve výnosovosti jednotlivých plodin. Uvádím v tabulce č. 7

Tabulka č.7

Výnosy plodin v ekologickém zemědělství

Plodina	Úroveň výnosu v EZ (KZ = 100%)
Obilniny	60-70%
Brambory	40-120%
Olejniny	50-88%
Řepa	57-112%
Luštěniny	80%
Trávy a jednoleté pícniny	70%
Víceleté pícniny	78%

Zdroj: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, II. díl

Přechodné období má na živočišnou výrobu obecně menší vliv. V ekologickém zemědělství jsou nižší počty chovaných zvířat na ha půdy. Je nutné totiž počty kusů dobytka přizpůsobit produkci krmiv na farmě a také standardům, které stanovují počty

DJ na ha. Díky tomu jsou všechny přepočty výnosů na ha nižší. Přírůstky hospodářských zvířat ve výkrmu se pohybují mezi cca 90-97%. Výkyvy užítkovosti některých hospodářských zvířat uvádím v tabulce č. 8.

Tabulka č. 8

Užitkovost hospodářských zvířat v ekologickém zemědělství

Produkce	Úroveň užítkovosti v EZ (KZ = 100%)
Skot ve výkrmu	94%
Dojivost skotu	70-80%
Zmasilost prasat	95-97%
Prasata ve výkrmu	95-100%

Zdroj: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, II. díl

U drůbeže se dosahuje podobné zmasilosti. Rozdíl je ovšem patrný v délce období potřebného k dosažení porážkové hmotnosti, která je v ekologickém zemědělství více než dvojnásobná .

Chovy ovcí a koz se vyznačují širokou užítkovostí, která mnohdy i přesahuje hodnoty konvenčních chovů.

Ceny

Ceny produktů významně ovlivňují výši tržeb u obou forem podnikání. Ceny bioprodukce mohou být až 2x vyšší. Záleží na formě prodeje, zda je realizován přímo z ekofarmy, či přes velkoodběratele. Přímý prodej ze dvora je používán u zeleniny, ovoce, mléka, mléčných výrobků, vajec, ale i masa (prodej celých prasat, krůt atd.). Přes velkoodběratele probíhá hlavně prodej obilnin.

Ekozemědělci se často setkávají s menším počtem odbytových míst a jsou nuceni bioprodukty prodávat za konvenční ceny (hovězí maso a mléko).

Lze říci, že podnikatelé v ekologickém zemědělství dosahují nižších tržeb díky nižším výnosům, které sebou podnikání v EZ přináší. Ušlé zisky částečně pokrývají státní dotace a dotace z fondů EU. Spotřebitelé v ceně produktů platí i za službu, kterou ekologičtí zemědělci dělají pro životní prostředí. Ekologický přínos pro životní prostředí, který je nejvýznamnějším „výnosem“ nejsme schopni vyčíslit.

4.5. Ekologické a konvenční zemědělství z globálního hlediska

Ekologické zemědělství a světový hlad

Populace se potýká s mnoha globálními problémy a zachování neznečištěného životního prostředí pro další generace je jedním z nich. Nekonvenční zemědělství je v Evropě ekologickým trendem podpory životního prostředí přesto má své odpůrce v řadách uznávaných vědců. Každá mince má dvě strany. Chtěla bych zde zmínit i negativa, která někteří kritici v ekologickém zemědělství a jeho rozmachu vidí.

Jedním z nich je Norman Ernest Borlaug, americký vědec, nositel Nobelovy ceny za Mír (rok 1970), zakladatel Světové potravinové ceny (The World Food Prize) a otec „Zelené revoluce“. Svůj život věnoval pomoci lidem v oblastech Latinské Ameriky, Afriky a Asie, které jsou nejvíce postihovány nedostatkem potravin, hladem.

Ve svém výzkumu se od 40. let v Mexiku a dalších státech zabýval šlechtěním různých odrůd pšenice odolných vůči chorobám a škůdcům, adaptabilním v různých přírodních podmínkách. Díky správné aplikaci průmyslových hnojiv zvýšil výnos pšenice až o 250 %.

Dle Bourlaga je ekologický způsob zemědělství neefektivní. Prosazuje intenzifikaci zemědělství konvenčním způsobem. K dosažení stejných výnosů v ekologickém zemědělství je třeba větších zemědělských ploch, než je tomu u konvenčního zemědělství. Tento fakt dává do souvislosti s neustálou potřebou rozšiřování zemědělské půdy na úkor deštných pralesů v rovníkové Africe a Latinské Americe.

Světový hlad je velice závažný globální problém, a kdo nepoznal život v hladu, nedovede si to představit. Říká se, že Bourlag zachránil víc životů než kterýkoliv jiný člověk, který kdy žil. [13]

Zpráva o světovém zemědělství

Zprávu koncem 2008 dubna zveřejnil mezinárodní panel pro hodnocení zemědělských technologií (IAASTD). Zpráva prohlašuje, že průmyslové zemědělství selhalo. Geneticky modifikované plodiny nepřispěly k řešení hladu, chudoby a změn klimatu.

Tuto zprávu v Jihoafrickém Johannesburgu podepsalo 57 vlád světa kromě vlády USA, Kanady a Austrálie, které mimo jiné obvinily autory zprávy ze zaujatosti.

Zpráva vyzívá k přeměně zemědělské praxe, zemědělských postupů na podporující biodiverzitu, půdní úrodnost a využívající přírodu. Doporučuje používat agro-ekologických metod hospodaření. Poukazuje na fakt, že 2,6 miliardy lidí světa je závislých na zemědělství jako prostředku přežití. Také však dokazuje, že svět je schopen produkovat dostatek potravin i pro oblasti postižené hladem, problém je však v distribuci a udržitelnosti produkce.

Zpráva také obsahuje základní politická a ekonomická doporučení jak produkovat potraviny, snížit hlad a chudobu udržitelným způsobem.

Zpráva vyzívá vlády k financování agro-ekologického zemědělství jako příležitosti, jak napravit dosavadní škody způsobené intenzivním zemědělstvím. Je to vůbec poprvé, co v hodnocení světové situace zemědělství bylo připuštěno, že zemědělství hraje důležitou sociální a ekologickou roli. [14]

5. Charakteristika vybraného podniku ekologického zemědělství

Pro charakteristiku jsem zvolila podnik zabývající se chovem skotu bez tržní produkce mléka a doplňkovým chovem koní. Ekofarma se rozkládá v Karlovarském kraji na okraji města Chebu ve čtvrti Háje.

Název společnosti provozující ekofarmu: Alois Zimmermann s.r.o.

Sídlo: Šlapanská 16/3, 35002 Cheb-Háje

IČ: 49195239

Ekofarma se nachází v mírně teplé klimatické oblasti – region mírně teplý, vlhký. Průměrná roční teplota dosahuje 6-7°C. Roční úhrn srážek se pohybuje mezi 650-750mm.

Ekofarma byla založena v roce 1993 a v současnosti hospodaří na celkové výměře 65,8 ha. V ekologickém zemědělství má společnost Alois Zimmermann s.r.o. registrováno 38,9 ha půdy, 26,9 ha je v přechodném období, které bude končit k 31.12.2008. Trvale travní porosty zaujímají 34,51 ha z plochy v ekologickém zemědělství a 21,6 ha půdy v přechodném období. Zbývající plocha je registrována jako ostatní zemědělská půda.

Na mapě na obrázku č. 2 je patrné umístění ekofarmy v rámci České republiky a města Chebu. Na obrázku č. 3 je letecký pohled na část města Chebu Háje a na přilehlé hospodářství ekofarmy.

Obrázek č. 2

Umístění ekofarmy v rámci ČR a města Chebu

Zdroj: www.mapy.seznam.cz

Obrázek č. 3

Letecký pohled na Cheb Hájek

Zdroj: www.mapy.seznam.cz

6. Produkčně ekonomická analýza podniku

6.1. Výsledky zemědělské činnosti

Chov skotu

Na farně je chován skot plemene Limousin. Toto plemeno pochází ze stejnojmenné oblasti střední a jihozápadní Francie, kde bylo nejprve šlechtěno na kombinovanou užitkovost, ale od roku 1890 je selekce zaměřena už pouze na výkrmové schopnosti. Jedná se o plemeno středního až většího tělesného rámce, je odolné vůči nepříznivým klimatickým podmínkám, je plodné a dlouhověké. Maso je křehké, šťavnaté, chutné, s malým zastoupením tuku.

Chov je celoročně venkovní. V tabulce č. 9 uvádím složení stáda.

Tabulka č. 9

Složení stáda

Stav k 31.12 2007	Věk	Kusy
Jalovice	do 6-ti měsíců	15
	6 měsíců – 2 roky	14
	nad 2 roky	32
Býci	do 6-ti měsíců	9
	6 měsíců – 2 roky	7
	nad 2 roky	4
Celkem		81

Telata jsou v prvních dnech v teletíně, ale velmi brzy se připojují i s matkou ke stádu. Každoroční počet odchovaných telat se pohybuje kolem 25 kusů, což odpovídá 0,42 kusu na ha půdy.

Průměrný přírůstek býků ve výkrmu se pohybuje kolem hodnoty 0,89 kg za den a při porovnání s průměrnou užitkovostí skotu ve výkrmu za rok 2006 činila 0,87 je možné hodnotu označit jako průměrnou. [20]

Každoročně je poráženo 25-30 kusů při živé váze 550 - 600 kg. Jateční výtěžnost se pohybuje mezi 62-64%, tedy průměrně 360 kg masa na kus. Základní cena masa se pohybuje na úrovni konvenčních cen, je ovšem připočítávána 20-ti% přírážka za ekologický původ. Prodejní cena jednotlivých částí se pohybuje od 80 Kč do 550 Kč za 1 kg masa.

V roce 2004 farma zaznamenala zvýšený úhyn telat v prvních týdnech života, proto bylo v roce 2006 poráženo pouze 17 kusů a tržby činily 635 tis. Kč. V roce 2007 bylo poráženo 21 kusů a celkové tržby za prodej masa činily 899 tis. Kč, což odpovídá meziročnímu nárůstu o tržeb za prodané maso o 41,5%.

Chov koní

Chov koní je pouze doplňkový a plní spíše zájmovou funkci. Zvířata jsou využívána hlavně v jezdeckém klubu, který náleží k ekofarmě. Klub byl založen pře 6-ti lety nákupem 4 valachů z Lipicánské školy ve Vídni. Pořizovací cena v té době činila 3.000,- EUR za kus. Další 4 kusy byly pořízeny později již od chovatele v Čechách za cca 50.000,- Kč za kus. Klub má v současné době 30 členů. Povinností členů je každodenní péče o koně a pomoc při senoseči luk a pastvin.

6.2. Analýza vnějšího prostředí

Odběratelé

Hlavními odběrateli masa jsou dva hotely Pyramida ve Františkových lázních, hotel Pyramida v Německu a vybrané restaurace v Chebu a Františkových lázních. Objem produkce pokrývá potřeby všech odběratelů. Jednotlivé dodávky, ceny a obchodní podmínky jsou předmětem odběratelsko-dodavatelských smluv. Hotely i restaurace jsou zaměřené na zahraniční klientelu. Maso z ekofarmy je vyhlášené svou kvalitou a splňuje vysoké nároky hostů na stravovací služby. Prodej masa ze dvora je pouze doplňkový a netvoří ani 1% tržeb.

Dodavatelé

Dodavatelé ekofarmy jsou hlavně poskytovatelé služeb týkající se údržby a oprav investičního majetku a strojů, veterinární služby, dále poradenské, právní a účetní služby.

Konkurence na trhu

Silnou konkurencí jsou konvenční chovy skotu v Karlovarském kraji. Ekofarma se však neobává konkurenčních farem, má odbyt celé své produkce zajištěn díky již uzavřeným odběratelským smlouvám. Mnohdy poptávka převyšuje množství dodávaného masa. Z tohoto důvodu ekofarma uvažuje o pronájmu dalších zemědělských ploch pro další rozšíření chovu.

6.3. Ekonomická a finanční analýza

Data k analýze jsou čerpána z následujících účetních dokumentů:

- Rozvaha k 31.12.2006
- Rozvaha k 31.12.2007
- Výkaz zisku a ztráty k 31.12.2006
- Výkaz zisků a ztráty k 31.12.2007

Výše zmiňované dokumenty uvádím ve zkrácených verzích v příloze č. 2. Zdrojové tabulky pro výpočty ukazatelů ze souhrnných dat výběrového šetření FADN CZ za rok 2006 uvádím v příloze č. 3.

6.3.1. Ukazatele rentability

Rentabilita je základní podmínkou finančního zdraví podniku. Ukazatele rentability vyjadřují kvalitativní vztah mezi vytvořeným ziskem a kapitálovou náročností podnikatelských aktivit.

Ukazatele rentability jsou nejdůležitější hlediska, podle kterých se hodnotí úspěšnost podniku a efektivita řízení, intenzita využívání majetku a reprodukce kapitálu. Čím větší

je výnosnost (míra rentability) vloženého kapitálu, tím lépe pro finanční zdraví podniku. Obecně se rentabilita vyjadřuje jako poměr zisku k částce vloženého kapitálu. [9]

Rentabilita celkového kapitálu – ROA (Return on Assets)

Ukazatel ROA bývá považován za klíčové měřítko, protože poměruje zisk (nezdaněný) s celkovými aktivy investovanými do podnikání bez ohledu na to, z jakých zdrojů jsou tato aktiva financována. Jedná se o ukazatel produkční síly majetku podniku. Lze jej využít nejen ke komplexnímu posouzení výkonnosti podniku jako celku, ale i při hodnocení výsledků finančního hospodaření jednotlivých vnitropodnikových složek.

$$\text{ROA (v \%)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{Celková investovaná aktiva}} \times 100$$

Rok	Výpočet	ROA (v %)
2006	- 450 / 11042 * 100	-4,075
2007	89 / 10 950 * 100	0,831

Hospodářský výsledek v roce 2006 byl záporný, proto ukazatel je též záporný. V roce 2007 došlo k prodeji hmotného investičního majetku - přilehlé budovy farmy, která sloužila jako ubytovna. Výnosy z prodeje se promítly do ostatních provozních výnosů a vyrovnaly tak hospodářský výsledek, který byl i v tomto roce také záporný a stejně jako v roce 2006 by vypovídal o nulové produkční síle vložených aktiv.

Pro porovnání, ukazatel ROA vypočtený z hodnot z tabulky A8 a A6 z FADN CZ je za rok 2006 - 2,821%. Z ukazatele lze usuzovat, že rentabilita subjektů podnikajících v zemědělství obecně dosahuje nižších hodnot.

Rentabilita vlastního kapitálu– ROE (Return on Equity)

Zdaněná rentabilita vlastního kapitálu (ROE) vyjadřuje vztah hospodářského výsledku za účetní období, tzn. po zdanění (EAT) k účetní hodnotě kapitálu, který patří vlastníkům podniku. Pomocí tohoto ukazatele zjistíme, zda vložený vlastní kapitál podniku přinesl dostatečný výnos, tedy zda je využíván intenzitou odpovídající velikosti jejich investičního rizika. [9]

$$\text{ROE (v \%)} = \frac{\text{EAT}}{\text{vlastní kapitál}} \times 100$$

Rok	Výpočet	ROE (v %)
2006	124 / 5065 * 100	2,448
2007	98 / 5195 * 100	1,886

Intenzita reprodukce vlastního kapitálu dosáhla v roce 2007 hodnoty 1,886%. Pokles oproti roku 2006 je způsoben nižší hodnotou hospodářského výsledku za běžnou činnost (EAT). Opět jsou zde promítnuty finanční výnosy z prodeje investičního majetku.

Ukazatel ROE vypočtený z hodnot z tabulky A8 a A6 z FADN CZ je za rok 2006 – 3,73%. Rentabilita vlastního kapitálu farmy je tedy při porovnání s výběrovým souborem firem nižší.

Z ukazatelů rentability je zřejmé, že farma dostatečně nevyužívá svůj majetek k jeho následné reprodukci a hospodaří se ztrátou.

6.3.2. Ukazatele likvidity

Ukazují schopnost podniku vyrovnat se s krátkodobými finančními závazky. Je to kvalitativní vztah mezi vytvořeným ziskem a kapitálovou náročností podnikatelských aktivit. Pokud podnik není schopen uhradit ihned nebo v krátké lhůtě své peněžní závazky v daném okamžiku splatné, dostává se do platební neschopnosti. Toto sebou nese riziko uvalení konkurzu v případě jeho navržení nejméně dvěma věřiteli. [9]

Běžná likvidita

Používá se pro hodnocení vývoje platební schopnosti. Oběžná aktiva ku krátkodobým závazkům. Doporučovaná hodnota se uvádí v závislosti na literatuře v intervalu 1,5 – 2,5.

$$\text{Běžná likvidita} = \frac{\text{krátkodobé pohledávky} + \text{finanční majetek} + \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Rok	Výpočet	Běžná likvidita
2006	$(871 + 457 + 526) / 1754$	1,058
2007	$(570 + 536 + 763) / 1698$	1,101

Ukazatel likvidity v roce 2007 nepatrně vzrostl díky poklesu krátkodobých závazků, přesto je hodnota ukazatele stále velmi nízká. To znamená, že společnost je sice schopna pokrýt svými oběžnými aktivy své krátkodobé závazky, ovšem pouze pokud prodá téměř veškeré zásoby.

Ukazatel běžné likvidity vypočtený z hodnot z tabulky A7 a A6 z FADN CZ je za rok 2006 – 3,516 %.

Provozní pohotová likvidita (PPL)

Vyjadřuje schopnost podniku krýt svými pohledávkami a peněžními prostředky své běžné potřeby a krátkodobé závazky. V případě, že je ukazatel roven 1 je podnik schopen uhradit své dluhy, aniž by prodal svoje zásoby. Pokud je ukazatel nižší než 1 musí podnik spoléhat na prodej zásob, což nebývá pro věřitele přijatelné. Tento ukazatel je významný pro rozhodování bank o poskytování krátkodobých úvěrů, vyjadřuje totiž pravděpodobnost, že do 1 roka nedojde k finanční tísní vyvolané obtížemi s krytím provozní výdajů. Hodnota ukazatele závisí na konkrétním odvětví, na výrobním programu apod.

$$\text{PPL} = \frac{\text{krátkodobé pohledávky} + \text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Rok	Výpočet	PL
2006	(570 + 536) / 1698	0,651
2007	(871 + 457) / 1754	0,757

Doporučovaná krajní přijatelná hodnota PPL má být alespoň 1,2. Provozní pohotová likvidita nebyla v běžném ani minulém roce vyšší, než krajní přijatelná hodnota. Ekofarma není schopna hradit své krátkodobé dluhy svými pohledávkami a peněžními prostředky.

Ukazatel běžné likvidity vypočtený z hodnot z tabulky A7 a A6 z FADN CZ je za rok 2006 – 1,613 %.

Okamžitá likvidita

Tento ukazatel vyjadřuje platební pohotovost, tedy schopnost podniku krýt svými peněžními prostředky své běžné potřeby. Doporučená hodnota ukazatele by se měla pohybovat 0,9 – 1,1.

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Rok	Výpočet	Okamžitá likvidita
2006	457 / 1754	0,261
2007	536 / 1698	0,316

Na základě hodnot ukazatele můžeme konstatovat, že společnost v roce 2006 nebyla schopna krýt veškeré své krátkodobé závazky ve lhůtě splatnosti svými peněžními prostředky na běžných účtech a v pokladně. V roce 2007 se situace sice situace mírně zlepšila, závěr je ovšem pořád stejný.

Pro porovnání, ukazatel běžné likvidity vypočtený z hodnot z tabulky A7 a A6 z FADN CZ je za rok 2006 – 0,536 %.

Z hodnot ukazatelů likvidity je zřejmé, že farma má omezenou schopnost platit svoje krátkodobé závazky, která nedosahuje ani prahových obecných hodnot. V porovnání s ukazateli vypočtenými z údajů výběrového souboru zemědělských podniků FADN CZ jsou hodnoty značně podprůměrné.

6.3.3. Ukazatelé aktivity

Ukazatelé z této skupiny měří schopnost podniku využívat vložených prostředků. Určují, kolikrát se obrátí určitý druh vloženého majetku za stanovený časový interval.

Obrat vlastního kapitálu

Je poměr celkových tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb ku vlastnímu kapitálu. Tímto ukazatelem se sleduje obrat využití vlastního kapitálu.

$$\text{Obrat vlastního kapitálu} = \frac{\text{tržby}}{\text{vlastní kapitál}}$$

Rok	Výpočet	Obrat vlastního kapitálu
2006	635 / 5065	0,125
2007	899 / 5195	0,173

V roce 2007 se oproti roku 2006 rychlost obratu majetku zvýšila díky nárůstu tržeb za prodej masa.

Ukazatel obratu vlastního kapitálu vypočtený z hodnot z tabulky A7 a A6 z FADN CZ je za rok 2006 – 0,506.

Doba obratu pohledávek

Je poměr obchodních pohledávek k tržbám za prodej vlastních výrobků a služeb. Tento ukazatel vypovídá o platební morálce odběratelů, kvalitě a výběru zákazníků a péči podniku o inkaso pohledávek. Ukazatel vyjadřuje průměrnou dobu inkasa tržeb a

podnik má zájem na jejím snížení (delší doba splatnosti faktur znamená větší potřebu úvěrů a tím vyšší náklady).

$$\text{Doba obratu pohledávek} = \frac{\text{obchodní pohledávky}}{\text{tržby}} \times 365$$

Rok	Výpočet	Obrat vlastního kapitálu (dny)
2006	871 / 635	500
2007	570 / 899	231

Z vypočtených ukazatelů můžeme říci, že se doba obratu pohledávek se výrazně snížila. Důvodem byl nárůst tržeb v roce 2007, díky němuž dochází k obratu pohledávek již za 231 dnů oproti roku 2006, kdy ukazatel obratu pohledávek měl hodnotu 1 rok a 4 měsíce. Pohledávky značně převyšovaly tržby z prodeje masa.

Altmanův index finančního zdraví

Altmanův index finančního zdraví vychází z propočtu hodnot pěti podílových ukazatelů.

$$Z = 0,717 * (PK / TK) + 0,847 * ((VK - ZK) / TK) + 3,107 * ((EBIT + NÚ) / TK) + 0,42 * (VK / CK) + 0,998 * (T / TK)$$

Položka		2006 (v tis.)	2007 (v tis.)
PK	Pracovní kapitál	171	100
TK	Celkový kapitál (pasiva)	10967	11042
(VK-ZK)	Vlastní kapitál – základní kapitál	-4805	-4935

(EBIT+NÚ)	Hospodářský výsledek před zdaněním + úroky nákladové	91	-450
VK	Vlastní kapitál	5195	5065
CK	Celkový objem cizího kapitálu (cizí zdroje)	5772	5977
T	Tržby za prodej výrobků a služeb	899	635

Rok	Výpočet	Altmanův index
2006	$0,0065 + (-0,3785) + (-0,1266) + 0,3559 + 0,0574$	-0,0854
2007	$0,0112 + (-0,3711) + 0,0258 + 0,378 + 0,818$	0,1257

Interpretace:

$Z < 1,2$ ..... pásmo bankrotu

$1,2 < Z < 2,9$ ..... pásmo šedé zóny

$Z > 2,9$ ..... pásmo prosperity

Altmanův index finančního zdraví společnosti dosahuje hodnot v pásmu bankrotu. Svědčí to o nestabilní finanční situaci, s rizikem bankrotu. Takto je vyložen význam ukazatele všeobecně. Hodnota indexu v případě společnosti Alois Zimmermann svědčí o rizikovosti zemědělské výroby, kdy společnost v minulých letech dosahovala záporného hospodářského výsledku, a v roce 2006 také záporného provozního výsledku.

7. SWOT analýza

<p style="text-align: center;">Schéma matice SWOT</p>	<p style="text-align: center;"><u>Slabé stránky (W)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podceňování propagace - rozloha farmy a velikost chovu - malý počet odběratelů - specializace pouze na chov skotu a koní 	<p style="text-align: center;"><u>Silné stránky (S)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tradice a dobré jméno farmy - zajištěný odbyt produkce - technické zázemí - dlouholeté zkušenosti s chovem skotu
<p style="text-align: center;"><u>Příležitosti (O)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - příznivá politická situace - rostoucí poptávka - podpora MZe, SZIF, MŽP, EU z dotačních programů - mediální podpora státu 	<p style="text-align: center;">WO strategie „hledání“</p> <p style="text-align: center;">(překonání slabé stránky využitím příležitosti)</p>	<p style="text-align: center;">SO strategie „využití“</p> <p style="text-align: center;">(využití silné stránky ve prospěch příležitosti)</p>
<p style="text-align: center;"><u>Ohrožení (T)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - silná konkurence konvenčního zemědělství - negativní klimatické a přírodní jevy, rizika nemocí - nízký zájem spotřebitelů - měnící se potřeby zákazníků 	<p style="text-align: center;">WT strategie „vyhýbání“</p> <p style="text-align: center;">(minimalizace slabé stránky a vyhnutí se ohrožení)</p>	<p style="text-align: center;">ST strategie „konfrontace“</p> <p style="text-align: center;">(využití silné stránky k odvrácení ohrožení)</p>

SWOT analýza

WO strategie - „hledání“

Rozloha ekofarmy a z ní vyplívají omezení chovu brzdící její rozvoj. Farma nemá dostatečný objem produkce aby mohla reagovat na rostoucí poptávku po hovězím biomasu. Každoroční rostoucí dotace ze státního rozpočtu a z fondů EU jsou však dobrým začátkem k rozšíření hospodářství.

SO strategie - „využití“

Zaměstnanci ekofarmy mají již dlouholeté zkušenosti s chovem skotu, překonali počáteční úskalí, a to jim budiž výhodou. Dobré jméno farmy přiláká potenciální odběratele, které rostoucí poptávka o biomaso ze strany spotřebitelů donutí rozšiřovat řady svých dodavatelů právě o tuto komoditu.

WT strategie - „vyhýbání“

Malý počet odběratelů je dosti rizikovým faktorem. Pokud by například hotely ve Františkových lázních ukončily odběratelsko dodavatelské vztahy s farmou, ekofarmě by chyběl odbyt pro zhruba $\frac{3}{4}$ produkce masa. Je třeba se více zaměřit na propagaci farmy a jejích produktů karlovarském regionu, oslovit potenciální odběratele a analyzovat zda bude dostatečný odbyt biomasa v případě rozšíření chovu.

ST strategie - „konfrontace“

Používání volných finančních prostředků na nákup majetku potřebného pro další rozvoj. Dobré vztahy s odběrateli a ošetřené smluvními vztahy dávají farmě jisté výhody v konkurenčním boji.

Dlouholetá praxe v chovu skotu je výhodou při zvládnání případných negativních klimatických jevů a nemocí postihujících chovaná zvířata.

8. Perspektivy podniku, doporučení

V letošním roce ekofarma zažádala o dotace z programu EAFRD, které chce využít na rozšíření hospodářství. Naskytla se možnost pronájmu hospodářské půdy od bývalého zemědělského družstva. Jedná se o louky a pastviny v oblasti nedaleko současné ekofarmy. Cena pronájmu 1 hektaru zemědělské půdy se každým rokem zvyšuje. V současné době se pohybuje mezi 4 000 – 5 000 Kč za ha. Farma uvažuje o pronájmu zhruba 50-ti ha půdy a odpovídajícímu rozšíření chovu až o 60 kusů skotu. S rozšířením stáda by bylo nutné vystavět dodatečnou halu na uskladnění krmiva na zimní měsíce. Současná hala by již nestačila, přestože nyní není plně využita.

Komplikace mohou nastat při kontrole hospodaření. Pronajatá plocha nebude zatím registrována v ekologickém zemědělství a chov by měl tedy probíhat odděleně od ekologického. Organizačně právě v tomto vidím velký problém.

Farmě bych spíše doporučila nákup menší části přilehlé plochy, přibližně 15 ha a její zařazení do ekologického zemědělství. Chov bude pak možné rozšířit až o 18 kusů skotu. Nebylo by nutné stavět novou halu na uskladnění krmiva pro zimní měsíce, současná hala by nárokům na uskladnění plně dostačovala.

Ekofarma hospodaří s dlouhodobou ztrátou a udržování této situace povede k jistému bankrotu. Doporučila bych farmě více analyzovat své hospodaření, zaměřit se na hledání rezerv a vyvozovat důsledky ze současného stavu. Je nutné zvážit možnou expanzi i do jiné oblasti k zajištění dalších potřebných zdrojů příjmů. Vhodnou oblastí je pro ekozemědělce agroturistika, proto dle mého názoru prodej přilehlé budovy, která sloužila jako ubytovna nebyl zrovna výhodný. Budova byla ve velmi dobrém stavu a poskytování ubytovacích služeb přímo na farmě, je u ekozemědělců hodně rozšířeno. Karlovarský kraj je zajímavou destinací, láká spoustu návštěvníků příjíždějících za turistikou, kulturou či do lázeňských středisek. Lepší propagace možného ubytování třeba jednoduchou webovou prezentací či inzercí v regionálním tisku, by jistě přilákala zájemce o ubytování na této malebné ekofarmě.

9. Závěr

Práce byla zaměřena na přiblížení vývoje ekologického zemědělství v České republice, na porovnání ekologického a konvenčního zemědělství z hospodářských a ekonomických hledisek.

K posouzení ekonomických aspektů přispělo zpracování produkčně ekonomické analýzy podnikání společnosti Alois Zimmermann s.r.o., která již 15 let provozuje ekofarmu. Ekofarma se v porovnání se zemědělskými podniky ve výběrovém souboru FADN CZ jeví v charakteristikách rentability, likvidity a aktivity jako podprůměrná. Analyzované ukazatele vypovídají o nízké výnosovosti kapitálu, malé schopnosti ekofarmy krýt své závazky, a z toho vycházející nízké likvidity, která nedosahuje ani prahových hodnot. Většina ukazatelů má však rostoucí tendenci, což je pozitivní a svědčí o zlepšujícím se stavu ekofarmy.

Pokud by farma hospodařila konvenčním způsobem, její výnosy by byly jistě vyšší. Nebylo by zde zákonné omezení počtu hospodářských zvířat na hektar zemědělské půdy, eliminoval by se úhyn telat preventivním podáváním dávek antibiotik, přírůstky skotu ve výkrmu by díky koncentrovaným krmným směsím mohly dosahovat vyšších hodnot. Výkrm by byl intenzivnější, obrat stáda by se zrychlil a s tím by vzrostly výnosy. S výnosy by ovšem došlo k nárůstu také variabilních nákladů. Maso by již nebylo možné prodávat s ekologickou přírážkou, což by ovlivnilo výši tržeb. Výše uvedená fakta se však neshodují s přesvědčením majitelů farmy, kteří cítí uspokojení z podnikání právě v ekologickém zemědělství.

Zemědělská výroba obecně má svá rizika a ojedinělá specifika, ekologické zemědělství přináší ještě další, jak pozitivní, tak i negativní. Nejvýznamnějším pozitivem je však jeho nevyčíslitelný přínos pro životní prostředí.

Tato práce může přinést zajímavé informace pro začínající ekologické zemědělce nebo konvenční zemědělce rozhodující se o přechodu k ekologického způsobu hospodaření, stejně tak laikům, kterým není ekologie lhostejná.

10. Seznam literatury

Seznam literatury a použitých zdrojů

1. Zákon č. 242/200 Sb. o ekologickém zemědělství
2. BIOINSTITUT, o.p.s. *Ročenka 2007: Ekologické zemědělství v České republice*, Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2008. 24 s. ISBN 978-80-7084-658-2
3. ŠARAPATKA, Bořivoj, URBAN, Jiří a kolektiv. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, II. díl*. 1. vydání. Šumperk: PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2005. 334 s. ISBN 80-903583-0-6
4. *Akční plán České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2004. 16 s.
5. ŠARAPATKA, Bořivoj, a kol. *90 Argumentů pro ekologické zemědělství*. 1. vydání. Šumperk: Bioinstitut, o.p.s, Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný zdroj krajiny, 2007. 16 s. ISBN 978-80-87080-07-8
6. ŠONKOVÁ, Romana. *Welfare v ekologickém zemědělství: Šance pro lepší život hospodářských zvířat*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2006. 29 s. ISBN 80-7271-176-8
7. HAJŠLOVÁ, Jana, SCHULZOVÁ, Věra. *Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2006. 23 s. ISBN 80-7271-181-4
8. SHARF, Roman, a kol.. *Agroenvironmentální opatření České republiky 2007-2013*. Praha: Ministerstvo životního prostředí; Agentura ochrany přírody a krajiny ČR; Ministerstvo zemědělství, 2007. 28 s.
9. GRÜNWALD, Rolf; HOLEČKOVÁ, Jaroslava. *Finanční analýzy a plánování podniku*. 1. vydání. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. 318 s. ISBN 978-80-86929-26-2
10. <http://www.abcert.cz/index.php?id=101>, 2.3.2008
11. http://www.biokont.cz/images/o_spolecnosti_kontakty_historie_200805.pdf, 23.6.2008
12. <http://www.agronavigator.cz/ekozem/default.asp?ids=0&ch=173&typ=1&val=570> 72, 16.6.2008

13. <http://www.worldfoodprize.org/borlaug/borlaug-CV.htm>, 3.6.2008
14. http://www.mze.cz/UserFiles/File/EAFRD/PRV_oficiln_schvlen.pdf, 15.4.2008
15. <http://www.expertis.cz/upload/1112103859448696.pdf>, 3.4.208
16. http://www.vsbox.cz/fadn/01_hm/606_HV_2006.htm, 19.6.2008
17. http://www.ifoam.org/about_ifoam/principles/index.html, 20.6.2008
18. <http://www.asz.cz/cs/zpravy-z-tisku/ekologicke-zemedelstvi/biopotravinovy-podpori-obri-kampan-za-28-milionu.html>, 14.6.2008
19. <http://www.greenpeace.org/czech/media/press-release/gmo-neni-resenim-potravinove-krize>, 30.4.2008
20. http://www.vsbox.cz/fadn/01_hm/606_HV_2006.htm, 19.6.2008

Seznam použitých zkratk

AEO	agroenvironmentální opatření
BTPM	bez tržní produkce mléka
DJ	dobyččí jednotka
EU	Evropská unie
EZ	ekologické zemědělství
ha	hektar
KZ	konvenční zemědělství
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
SZIF	Státní zemědělský a intervenční fond

11. Přílohy

Příloha č. 1

Dotace dle AEO za rok 2007

Titul	EUR/ha	Kč/ha
Ekologické zemědělství (A1)		
Orná půda	155	4 266
Travní porosty	71	1 954
Trvalé kultury	849	23 369
Zelenina a byliny na orné půdě	564	15 524
Integrovaná produkce		
Integrovaná produkce ovoce (A2.1)	435	11 973
Integrovaná produkce révy vinné (A2.2)	507	13 955
Integrovaná produkce zeleniny (A2.3)	440	12 111
Travní porosty		
Louky (PRV-B.1)	75	2 064
Trvale podmáčené louky a rašelinné louky (PRV-B.4)	417	11 478
Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené (PRV-B.2)	100	2 753
Mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené (PRV-B.2)	116	3 193
Mezofilní a vlhkomilné louky s neposečenými pásy (PRV-B.2)	135	3 716
Horské a suchomilné louky hnojené (PRV-B.3)	120	3 303
Horské a suchomilné louky nehnojené (PRV-B.3)	130	3 578
Horské a suchomilné louky s neposečenými pásy (PRV-B.3)	150	4 129
Ptačí lokality v travních porostech - chřástal polní (PRV-B.6)	183	5 037
Ptačí lokality v travních porostech – bahňáci (PRV-B.5)	202	5 560
Pastviny (PRV-B.7)	112	3 083
Druhově bohaté pastviny (PRV-B.8)	169	4 652
Suché stepní trávníky a vřesoviště (PRV-B.9)	308	8 478
Orná půda		
Zatravňování orné půdy (PRV-C1)	270	7 432
Zatravňování orné půdy podél vodního útvaru (PRV-C1)	295	8 120
Zatravňování orné půdy regionální směsí (PRV-C1)	350	9 634
Zatravňování orné půdy regionální směsí podél vodního útvaru (PRV-C1)	374	10 294
Pěstování meziplodin (PRV-C2)	104	2 863
Biopásy (PRV-C3)	401	11 038

Zdroj: Agroenvironmentální opatření České republiky 2007-2013

Příloha č. 2

Alois Zimmermann s.r.o.. - ROZVAHA ve zjednodušeném rozsahu

Položky rozvahy	2007 v tis.Kč	2006 v tis.Kč	2006-07 v %
AKTIVA CELKEM	10950	11042	99,17
Pohledávky za upsaný vlastní kapitál			
Stálá aktiva	9081	9188	98,84
Dlouhodobý nehmotný majetek			
Dlouhodobý hmotný majetek	9081	9188	98,84
Dlouhodobý finanční majetek			
Oběžná aktiva	1869	1854	100,81
Zásoby	763	526	145,06
Krátkodobé pohledávky	570	871	65,44
Dlouhodobé pohledávky			
Finanční majetek	536	457	117,29
Ostatní aktiva - přechodné účty aktiv			
PASIVA CELKEM	10 967	11 042	99,32
Vlastní kapitál	5 195	5 065	102,57
Základní kapitál	10 000	10 000	100,00
Kapitálové fondy	1664	1663	100,06
Fondy ze zisku			
Výsledek hospodaření minulých let	-6567	-6722	97,69
Výsledek hospodaření běžného účetního období	98	124	79,03
Dlouhodobý cizí kapitál	4074	4223	96,47
Dlouhodobé rezervy			
Dlouhodobé závazky	4074	4223	96,47
Bankovní úvěry dlouhodobé			
Krátkodobý cizí kapitál	1698	1754	96,81
Krátkodobé závazky	1698	1754	96,81
Běžné bankovní úvěry			
Krátkodobé finanční výpomoci			
Ostatní pasiva - přechodné účty pasivní			

Alois Zimmermann s.r.o.- VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY ve zjednodušeném rozsahu

Položky výkazu zisku a ztráty	2007 v tis.Kč	2006 v tis.Kč	2006-07 v %
Tržby za prodej zboží			
Náklady vynaložené na prodané zboží			
Obchodní marže			
Výkony	897	629	142,6
Výkonová spotřeba	339	332	102,1
Přidaná hodnota	558	297	187,9
Osobní náklady	333	202	164,9
Daně a poplatky	19	23	82,6
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	700	558	125,4
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu			
Zůstatková cena prodaného dlouhodob. majetku			
Změna stavu rezerv a opravných položek k provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období			
Ostatní provozní výnosy	734	136	539,7
Ostatní provozní náklady	149	100	149,0
Přenos provozních výnosů			
Převod provozních nákladů			
Provozní výsledek hospodaření	91	-450	-20,2
Tržby z prodeje cenných papírů a vkladů			
Prodané cenné papíry a podíly			
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
Výnosy z krátkodobého finančního majetku			
Náklady z finančního majetku			
Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů			
Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů			
Změna stavu rezerv opravných položek ve finanční oblasti			
Výnosové úroky			
Nákladové úroky			
Ostatní finanční výnosy	11	577	1,9
Ostatní finanční náklady	4	3	133,3
Převod finančních výnosů			
Převod finančních nákladů			
Finanční výsledek hospodaření	7	574	1,2
Daň z příjmů za běžnou činnost			
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	98	124	79,0
Mimořádné výnosy			
Mimořádné náklady			
Daň z příjmu z mimořádné činnosti			
Mimořádný výsledek hospodaření			
Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům			
Hospodářský výsledek za účetní období (+/-)	98	124	79,0

Příloha č. 3

Vybrané položky aktiv u právnických osob v Kč na 1 ha zemědělské půdy¹⁾

	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Aktiva celkem	58819	60972	56660	58225	57400	59161
Dlouhodobý majetek	33541	36219	32611	33803	32870	34682
Dlouhodobý hmotný majetek	31096	34096	30498	31698	30630	32584
Pozemky	1110	1457	1489	1850	1386	1773
Stavby	20799	22482	19318	19963	19833	20878
Samostat. movité věci a soubory movitých věcí	5602	6175	6086	6352	5861	6260
Trvalé porosty	256	315	459	439	366	380
Základní stádo a tažná zvířata	2445	2430	2069	1976	2222	2161
Nedokončený dlouhodobý majetek	867	1215	956	802	911	966
Finanční dlouhodobý majetek	2319	1928	1934	1825	2086	1859
Oběžná aktiva	24768	24390	23461	23825	23976	23980
Zásoby	13923	13726	12433	12597	12972	12976
Materiál	1206	1326	1065	1306	1121	1317
Nedokončená výroba	2373	2447	2550	2848	2464	2660
Výrobky	5410	4922	4881	4215	5055	4470
Zvířata	4835	4929	3851	4107	4242	4417
Zboží	72	71	58	90	63	81
Dlouhodobé pohledávky	229	227	349	395	292	318
Krátkodobé pohledávky	7313	6903	7878	7642	7670	7346
Finanční majetek	3303	3535	2800	3191	3041	3340

1) V tabulce nejsou zařazeni respondenti bez zemědělské půdy

Pramen: Zemědělská účetní datová síť

Zpracoval: J. Hanibal a kolektiv (VÚZE)

Zdroj: Tabulka A6, www.fadn.cz

Vybrané položky pasiv u právnických osob v Kč na 1 ha zemědělské půdy¹⁾

	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Pasiva celkem	58819	60972	56660	58225	57400	59161
Vlastní kapitál	30354	31232	34487	36771	32457	34202
Základní kapitál	14398	14813	27726	27916	21754	22165
Cizí zdroje	28397	29664	22080	21360	24863	24872
Rezervy	641	542	1703	1445	1257	1068
Dlouhodobé závazky	14885	15503	6165	5634	9910	9788
Krátkodobé závazky	6385	6270	7525	7164	7078	6820
Bankovní úvěry a výpomoci	6486	7349	6687	7117	6619	7196
Bankovní úvěry dlouhodobé	5310	6358	5377	5687	5342	5959
Běžné bankovní úvěry	1098	910	1177	1320	1170	1141
Krátkodobé finanční výpomoci	78	81	133	110	107	96

1) V tabulce nejsou zařazeni respondenti bez zemědělské půdy

Pramen: Zemědělská účetní datová síť

Zpracoval: J. Hanibal a kolektiv (VÚZE)

Zdroj: Tabulka A7, www.fadn.cz

**Vybrané položky výsledku hospodaření u právnických osob v Kč na 1 ha
zemědělské půdy¹⁾**

	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
A. Náklady vynaložené na prodané zboží	800	784	872	843	832	808
B. Výkonová spotřeba	21236	21882	21958	23418	21631	22787
C. Osobní náklady	9734	10267	8662	9372	9090	9708
D. Daně a poplatky	447	454	466	472	455	462
E. Odpisy dlouhodobého hmot. a nehmot.majetku	3977	4221	3808	4016	3873	4094
H. Ostatní provozní náklady	1176	1251	1089	1297	1117	1265
I. Tržby za prodej zboží	989	949	990	1000	980	967
II. Výkony	31005	30648	30970	31682	30894	31223
II.1. Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	29066	28790	29406	30762	29191	29912
III. Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	1887	2165	1966	1915	1918	2013
IV. Ostatní provozní výnosy	6704	7724	6575	7870	6670	7834
Provozní výsledek hospodaření	1784	1365	1847	1807	1841	1669
Finanční výsledek hospodaření	-426	-459	-372	-376	-393	-411
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	1159	831	1344	1249	1285	1110
Mimořádný výsledek hospodaření	161	246	74	98	111	170
Náklady celkem	39860	41183	39670	41784	39655	41475
Výnosy celkem	41180	42261	41080	43122	41046	42751
Výsledek hospodaření za účetní období	1320	1077	1411	1338	1391	1276
Přidaná hodnota	9959	8931	9131	8421	9411	8594

1) V tabulce nejsou zařazeni respondenti bez zemědělské půdy

Pramen: Zemědělská účetní datová síť

Zpracoval: J. Hanibal a kolektiv (VÚZE)

Zdroj: Tabulka A8, www.fadn.cz